



Virve Lans  
Andmekaitse Inspektsioon  
info@aki.ee

08.10.2024 nr 11-5/2516-1

**Taotlus isikuandmete töötlemiseks  
teadusuuringus ilma isiku nõusolekuta**

Austatud Virve Lans

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) paragrahvis 6 sätestatust palun kooskõlastada

<b>Uuringu pealkiri</b>	Võrdsusandmete küsimuste moodul 2025. aasta Eesti Sotsiaaluuringus
Kas poliitika kujundamise uuring (IKS § 6 lg 5) või	Jah
uuring hõlmab eriliigilisi isikuandmeid ja puudub valdkondlik eetikakomitee (IKS § 6 lg 4)	Jah
<i>Palume eelmise kahe lahtri puhul valida üks vastavalt õiguslikule alusele, v.a olukorras, kui poliitika kujundamise uuringu puhul puudub valdkondlik eetikakomitee. Kui poliitika kujundamise uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, siis täita ka eetikakomitee otsuse lahter.</i>	
Kas isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti (sh tema nimi ja kontaktandmed)?	Jah  Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi andmekaitse spetsialisti kontakt: <a href="mailto:andmekaitse@mkm.ee">andmekaitse@mkm.ee</a> Sotsiaalministeeriumi andmekaitse spetsialisti kontakt: <a href="mailto:andmekaitse@sm.ee">andmekaitse@sm.ee</a>
Kas on olemas eetikakomitee otsus <sup>1</sup> ? <i>Kooskõlastuse olemasolul lisada see taotlusele.</i>	Ei
Kas osa uuringust toimub andmesubjekti nõusoleku alusel? <i>Kui jah, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.</i>	Jah

<sup>1</sup> IKS § 6 lg 4 - kui uuringus töödeldakse eriliiki isikuandmeid, on vajalik ka eetikakomitee kooskõlastus.

<b>1. Vastutava töötleva üldandmed<sup>2</sup></b>	
<b>1.1. Vastutava töötleva nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik)</b> <i>analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post, telefon</i>	Sotsiaalministeerium/Majandus-ja kommunikatsiooni ministeerium 70001952 / 70003158 Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn  <b>Deisi Pohlak</b> Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi töövaldkonna andmete juht tel +372 5912 7349 <a href="mailto:Deisi.Pohlak@mkm.ee">Deisi.Pohlak@mkm.ee</a>  <b>Age Viira</b> Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistika osakonna analüütik tel +372 534 55 318 <a href="mailto:Age.Viira@sm.ee">Age.Viira@sm.ee</a>
<b>1.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest)</b> <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postii indeks</i>	

<b>2. Volitatud töötleva üldandmed<sup>3</sup></b>	
<b>2.1. Volitatud töötleva nimi, registrikood, aadress ja kontaktandmed (sh kontaktisik)</b> <i>Aadress analoogne registrikandega, kontaktisiku e-post ja telefoninumber</i>	Eesti Statistikaamet 70000332 Tatari 51, 10134 Tallinn  <b>Epp Rimmelg</b> Juhtivanalüütik Rahvastiku- ja sotsiaalstatistika osakond Statistikaamet <a href="http://www.stat.ee">www.stat.ee</a> tel: 625 9330
<b>2.2. Isikuandmete töötlemiskoha aadress (kui erineb registriandmetest)</b> <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postii indeks</i>	

<b>3. Mis on teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus?</b> <i>Nimetage õigusakt, mis annab Teile õiguse teadusuuringut läbi viia. Ei piisa viitest IKS § 6-le. Poliitikakujundamise eesmärgil läbiviidava uuringu puhul tuua välja volitusnorm, millest nähtub, et asutus on selle valdkonna eest vastutav. Akadeemilise uuringu korral võib see olla näiteks Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus või teadus- või arendusprojekti avamise otsus, leping vms.</i>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punktiga 1 kohaselt on kõigi ministeeriumide ülesandeks oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning selle finantseerimise korraldamine.</li> <li>2. Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonna piiritleb Vabariigi Valitsuse seadus (edaspidi VVS), mille § 67 lg 1 kohaselt kuulub ministeeriumi valitsemisalasse mh sotsiaalse turvalisuse, sotsiaalhoolekande ning pensionisüsteemi kavandamine ja korraldamine, sotsiaalkindlustussüsteemide piiriülene koordineerimine, laste õiguste tagamine ja heaolu edendamine, puudega</li> </ol>
---	---

<sup>2</sup>Vastutav töötleva on uuringu läbiviija (tellija). Juhul, kui vastutav töötleva kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötledjad.

<sup>3</sup> Volitatud töötledjate loetelu peab olema ammendav ehk kõik volitatud töötledjad peavad olema nimetatud. Kui taotluse esitaja on volitatud töötleva, peab taotlusele olema lisatud dokument, kust nähtub, et vastutav töötleva on volitatud töötledjale andnud volituse inspeksioonile taotluse esitamiseks.

	<p>inimeste elukvaliteedi edendamine ja sellealase tegevuse koordineerimine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.</p> <p>3. Lisaks eeltoodule piiritleb Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonda Vabariigi Valitsuse 20.03.2014. a määrus nr 42 „Sotsiaalministeeriumi põhimäärus“ (edaspidi <i>põhimäärus</i>). Vastavalt põhimääruse §-le 4 on ministeeriumi põhiülesanne seadustes ja teistes õigusaktides sätestatud pädevuse piires korraldus-, arendus-, planeerimis- ja järelevalvetoimingute tegemine oma valitsemisalas, lähtudes valitsemisala arengukavas esitatud ministeeriumi ja valitsemisala strateegilistest eesmärkidest ning põhimääruse 4. peatükis sätestatud osakondade põhiülesannetest.</p> <p>4. Põhimääruse 4. peatükis on osakondade põhiülesannete all § 17 lõike 2 punktis 6 sätestatud, et analüüsi ja statistika osakonna põhiülesanne on luua eeldused ministeeriumi poliitikakujundamise protsessi teadmistepõhisusele, et tagada objektiivne ülevaade tervise- ja sotsiaalvaldkonna arengust ja rakendatud või kavandatava poliitika mõjususe.</p> <p>5. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevusvaldkonna piiritleb VVS, mille § 63 lg 1 kohaselt kuulub ministeeriumi valitsemisalasse mh riigi tööhõive- ja tööturupoliitika kavandamine ja elluviimine; ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamine ja korraldamine; töösuhete ja töökeskkonna korraldamine ning võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse edendamine ja koordineerimine ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine.</p> <p>6. Lisaks eeltoodule piiritleb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevusvaldkonna Vabariigi Valitsuse 23.10.2002. a. määrus nr 323 „Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimäärus“. Vastavalt selle §-le 10 on ministeeriumi eesmärgiks luua tingimused Eesti majanduse konkurentsivõime kasvuks ning tasakaalustatud ja jätkusuutlikuks arenguks riigi majanduspoliitika väljatöötamise, elluviimise ja tulemuste hindamise kaudu, samuti töösuhete ja töökeskkonna korraldamine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise</p>
--	--

	<p>kavandamine ja elluviimine.</p> <p>7. Põhimääruse 3. peatükis on osakondade põhiülesannete all § 17 lõike 2 punktis 18<sup>3</sup> sätestatud, et võrdsuspoliitika osakonna põhiülesanne on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise poliitika kavandamine ja koordineerimine. Osakonnal on juhtiv roll soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamisel ning lõime koordineerimisel, samuti diskrimineerimise ennetamiseks ja leevendamiseks vajalike meetmete kujundamisel.</p> <p>8. Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 lg 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil. Nende koostamiseks on täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse ning töödelda saadud isikuandmeid. Andmekaitse Inspeksioon kontrollib enne nimetatud isikuandmete töötlemise algust käesolevas paragrahvis sätestatud tingimuste täitmist.</p>
--	--

#### 4. Mis on isikuandmete töötlemise eesmärk?

*Kirjeldage uuringu eesmärgi ja püstitatud hüpoteese, mille saavutamiseks on vajalik isikuandmete töötlemine. Palume siin punktis selgitada kogu uuringut, mitte ainult taotluse esemeks olevat osa (näitaks ka nõusoleku alusel toimuvat uuringu osa). Kui osa uuringust toimub nõusoleku alusel, siis palume taotlusele lisada nõusoleku vorm või selle kavand ning küsimustik või selle kavand.*

Käesolev taotlus taotleb AKI luba lisada SoM-i ja MKM-i eesmärkide täitmiseks Eesti Sotsiaaluuringusse (ESU) nõusolekupõhine küsimustik vähemusrühmade olukorra hindamiseks (võrdsusandmete moodul), mis eeldab käesoleva uuringu raames ESU valimi kasutamist ning nimetatud mooduli andmetele ESU raames kogutavate andmete juurde lisamist (ESU andmete taaskasutamiseks). Statistikaameti iga-aastaselt läbiviidav Eesti Sotsiaaluuring hindab leibkondade ja isikute sissetulekute jaotust, elamistingimusi ning sotsiaalset tõrjutust. Samasugust uuringut korraldatakse kõikides Euroopa Liidu riikides. Muu hulgas on see peamine regulaarne uuring vaesuse, ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse mõõtmiseks Eestis.

ESU-sse planeeritud täiendavate küsimuste (mooduli) lisamise eesmärk on hinnata võrdsete võimaluste ja erinevate vähemusrühmade olukorda Eestis. Andmete kaardistamise käigus on selgunud, et osade tunnuste kohta ei koguta Eestis andmeid kas üldse (nt inimeste koguarv sooidentiteedi või seksuaalse sättumuse lõikes) või ei koguta piisavalt asjakohaseid andmeid selleks, et oleks võimalik hinnata tunnuseid kandvate gruppide olukorda ühiskonnas. Näiteks nähtub viimasest Eurobaromeetrist<sup>4</sup>, et Eestis on võrreldes Euroopa Liidu keskmisega vähem neid inimesi, kes leiavad, et nende riigis on seksuaalsel sättumuse alusel diskrimineerimine väga levinud (EL keskmine 54%, Eestis 31%), samal ajal aga on märkimisväärselt enam neid inimesi, kes tunneksid end väga ebamugavalt kui nende kolleeg oleks lesbi, gei või biseksuaal (EL keskmine 12%, Eestis 26%). Seejuures aga ei kogu Eurobaromeeter andmeid vastaja seksuaalse sättumuse või muude taustatunnuste lõikes, mistõttu ei ole teada, kuidas tunnevad end nimetatud gruppidesse kuuluvad inimesed. Teadmata kaitsvaid tunnuseid kandvate inimeste koguarvu ning nende tegelikku olukorda Eestis on äärmiselt keeruline kujundada mõjusaid poliitikameetmeid

<sup>4</sup> Eurobarometer (2023). Discrimination in the European Union. Veebilehel: [Discrimination in the European Union - detsember 2023 - Eurobarometer survey \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurobarometer/surveys/t233/discrimination-in-the-european-union)

võrdse kohtlemise edendamiseks ja diskrimineerimise ennetamiseks ning leevendamiseks, samuti meetmete tulemuslikkuse hindamiseks.

ESU uuringu valimisse kuuluvatelt isikutelt võrdsusandmete küsimine võimaldab hinnata nii vähemusrühmade koguarvu kui ka nende toimetulekut Eestis. Käesoleva uuringu eesmärgiks on hinnata võrdse kohtlemise seaduses ja soolise võrdsuslikkuse seaduses määratletud kaitsvaid tunnuseid omavate vähemusrühmade toimetulekut, sotsiaalset tõrjutust ning ebavõrdsust võrreldes üldpopulatsiooniga. Selleks on vajalik ESU valimisse kuuluvatelt isikutelt küsida demograafilisi küsimusi inimeste seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi ja religioosse kuuluvuse kohta. Ühtlasi on nii Sotsiaalministeeriumi kui ka Majandus-ja Kommunikatsiooniministeeriumi poliitikate kujundamiseks vajalik teada diskrimineerimise ulatust töökeskkonnas ja tööotsingutel, mida on seni avaldatud uuringutes käsitletud vähesel määral.

ESU on ainulaadne oma valimi suuruse (ligikaudu 8000 leibkonda) tõttu. Kuna ESU-sse lisatava võrdsusandmete mooduli eesmärgiks on hinnata vähemusrühmadesse kuuluvate inimeste koguarvu, kelle arvukus Eestis võib olla umbes 10%<sup>5</sup> või isegi vähem ning hinnata ka nende toimetulekut erinevate taustatunnuste lõikes, siis on suure valimiga uuring oluline, et uuringu käigus kogutaks piisavalt vaatlusi, mis võimaldaksid uuringutulemusi üldistada ka vähemusrühmade lõikes Eesti üldpopulatsioonile.

## **5. Selgitage, miks on isikut tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks.**

Uuringu läbiviimisel on isiku tuvastamine vajalik kahel eesmärgil:

1. ESU valimisse kuuluvatele isikutele uuringukutse saatmiseks ning nendega ühenduse võtmiseks (e-posti aadress, rahvastikuregistris märgitud elukoht, kontakttelefon). Enne uuringu algust saadab Eesti Statistikaamet kõigile valimisse sattunud isikutele kirja, milles tutvustatakse uuringu eesmärki ja antakse teada, kuidas nendega ühendust võetakse. Teavituskiri saadetakse valimiisikule rahvastikuregistris märgitud e-posti aadressile. Kui e-posti aadress puudub, saadetakse teavituskiri rahvastikuregistris märgitud aadressile posti teel. Sõltuvalt vastaja eelistusest kogutakse uuringu käigus andmeid veebiküsitluse või telefoni teel. Ilma valimisse kuuluvate isikute kontaktandmeteta ei ole võimalik valimisse kuuluvatele isikutele uuringukutset saata, ega uuringut läbi viia.
2. Võrdsusandmete küsimuste mooduli vastustele ESU raames kogutavate andmete juurde lisamiseks ehk ESU uuringu andmete taaskasutamiseks käesoleva uuringu raames (vt täpsemalt 10.1 ja lisa 2). ESU kasutab kombineeritud metoodikat ehk uuringus osalejad vastavad esmalt küsitlusele, misjärel lisatakse vastaja andmetele juurde täiendavad registriandmed. ESU uuringus osalejate küsitluse vastuste täiendamine registriandmetega vähendab vastaja jaoks uuringule kuluvat aja -ning ressursikulu, suurendab inimese kohta käivate andmete täpsust ning uuringutulemuste võrreldavust. Seega on registriandmete kasutamine äärmiselt oluline, et nii ESU kui ka käesoleva uuringu tulemused oleksid hiljem täielikud ning omavahel erinevate ühiskonnagruppide vahel võrreldavad. Registritest saadakse isiku sissetuleku erinevad komponendid (nt töötasu, hüvitised, dividendid, toetused jne) ning puude olemasolu ja töövõime määra olemasolu. ESU läbiviimist reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL2019/1700), lisaks ka Riikliku statistika seadus § 4 ja § 20 ning Riikliku statistikatööde nimekiri, milles on ESU väljatoodud: <https://www.riigiteataja.ee/akt/323122023004>.

Kogudes ESU valimisse kuuluvatelt isikutelt lisaks ka vähemusrühpe iseloomustavaid demograafilisi tunnuseid, saame analüüsida neid teiste ESU käigus kogutavate andmetega (vastaja nõusolekul, vt täpsemalt punkt 7), mis võimaldavad hinnata vähemusrühmadesse kuuluvate inimeste koguarvu ning võrdsuste võimaluste ja erinevate vähemusrühmade olukorda Eestis. Seeläbi on võimalik hinnata, milline on erinevatesse vähemusrühmadesse kuuluvate inimeste (nt erineva seksuaalse sättumuse või usutunnistusega inimeste) sotsiaalmajanduslik seisund, majanduslik toimetulek ja enesehinnanguline

<sup>5</sup> Statistikaamet (2022). Rahvaloendus. Usku omaks pidavate inimeste osakaal püsib muutumatuna, õigeusk on jätkuvalt levinuim. Veebilehel: [Rahvaloendus. Usku omaks pidavate inimeste osakaal püsib muutumatuna, õigeusk on jätkuvalt levinuim](https://www.statistikaamet.ee/rahaloendus) | Statistikaamet

toimetulek, samuti kas ja mil määral esineb neis leibkondades ebavõrdsust ja vaesust ning kas ja kuidas erineb nende toimetulek võrreldes kogu Eesti rahvastikuga. Kogutavad andmed täiendavad seni sihtrühmade seas tehtud uuringuid, millel puudub võrdlus üldpopulatsiooniga. Samuti täiendavad ESU raames kogutavad andmed seni läbiviidud kvalitatiivseid uuringuid, mis suurendab andmete võrreldavust ning üldistusvõimet. Uuringu tulemusel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil ning Sotsiaalministeeriumil võimalik hinnata vähemusrühmade toimetulekut Eestis ning vastavalt sellele planeerida ja hinnata poliitikameetmeid.

## **6. Selgitage ülekaaluka huvi olemasolu.**

Analüüs on vajalik nii Sotsiaalministeeriumi (SoM) kui Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) poliitika kujundamiseks.

Võrdsusandmete moodul on seotud ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021–2027 rakenduskava poliitikaeesmärgiga nr 4 „Sotsiaalsem Eesti“ (prioriteet nr 6 „Sotsiaalsem Eesti“) ja Euroopa Liidu erieesmärgiga – parandada kõigi töötajate, eelkõige noorte ja pikaajaliste töötute ning tööturult eemalejäänud ja tööturul ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvate isikute töölesaamise võimalusi ja aktiveerimismeetmete kättesaadavust nende jaoks. Nende eesmärkide saavutamiseks on oluline täiendada kogutavaid andmeid vähemusrühmade andmetega, et kujundada terviklik arusaam eri rühmade murekohtadest.

**Võrdse kohtlemise seaduse § 14 järgi jälgib iga ministeerium oma valitsemisala piires seaduses sõnastatud nõuete täitmist ning teeb koostööd teiste isikute ja asutustega võrdse kohtlemise põhimõtte edendamisel. Võrdse kohtlemise põhimõtete edendamiseks on oluline hinnata nii vähemusrühmade koguarvu kui ka nende toimetulekut Eestis.**

Heaolu arengukava 2023-2030 üheks eesmärgiks on regulaarsete ja kvaliteetsete andmete tagamine vähemusrühmade olukorra ja vajaduste kohta. Selleks tuleb toetada valdkondlike andmekogumisi- ja analüüsitegevusi.

## **7. Selgitage, kuidas tagate, et isikuandmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.**

*Vajadusel loetleda täiendavaid kaitsemeetmeid privaatsuse riive vähendamiseks.*

Isikuandmete töötlemine Andmekaitse Inspektsiooni kooskõlastusega ilma isiku nõusolekuta toimub uuringu valimisse kuuluvatele inimestele uuringukutse saatmiseks ning võrdsusandmete moodulile vastanud inimese ja tema leibkonda kuuluvate inimestele ESU raames kogutavate andmete (ESU andmete all on mõeldud siin all kõiki ESU raames töödeldavaid andmeid ehk inimese antud vastuseid, millele on lisatud registriandmed) juurde lisamiseks ehk ESU andmete taaskasutamiseks (vt täpsemalt ülal ka punkt 5).

ESU-s osalemine on vabatahtlik ning uuringukutse saanud inimesel on võimalik valida, kas ta soovib uuringus osaleda. Käesoleva uuringu jaoks lisatakse ESU-sse eraldiseisev võrdsusandmete küsimuste moodul ning selle käigus kogutakse andmeid vastaja soolise enesemääratluse, seksuaalse sättumuse, trans- või intersoolisuse, religioosse kuuluvuse ning töökohal diskrimineerimise kogemuse kohta. Nimetatud küsimuste moodulile vastamine toimub isiku eraldiseisva nõusoleku alusel ning enne küsimuste moodulit informeeritakse vastajat mooduliga andmete kogumise eesmärgist ning küsitakse tema nõusolekut järgnevale moodulile vastamiseks ja analüüsi läbiviimiseks (võrdsusandmete mooduli vastused, ESU andmestik, vt täpsemalt lisa 1). Seega on uuringus osalejal võimalik keelduda võrdsusandmete moodulile vastamisest ning mitte anda nõusolekut analüüsi läbiviimiseks. Juhul kui vastaja annab nõusoleku, on tal siiski võimalik keelduda ka iga küsimuse puhul eraldi antud küsimusele vastamisest (iga küsimuse puhul on olemas vastusevariant „ei soovi vastata“).

Inimesel on igal hetkel võimalik võrdsusandmete moodulisse kogutud andmete töötlemise nõusolek tagasi võtta, teavitades sellest kirjalikult isikuandmete vastutavat või volitatud töötajat. Kirjalikus vormis teavitamine on vajalik, et andmete vastutav või volitatud töötaja ei eksiks andmesubjekti tuvastamisel, kuivõrd nõusoleku tagasivõtmisel eemaldatakse võrdsusmooduli andmed algandmestikust. Nõusoleku tagasivõtmisel andmete töötlemise lõpetamist on võimalik nõuda algandmete säilitamise ajal. Pseudonüümitud andmestikust eemaldamine ei ole teiste tunnuste rikkumise ohu tõttu võimalik.

Andmete töötledjad lähtuvad isikuandmete kaitse üldmääruse põhimõtetest ning isikuandmete töötledja üldjuhendis toodud täpsustustest, sh protsessis pääsevad isikuandmetele ligi konkreetselt määratud inimesed, kes töötlevad andmeid vaid selle analüüsi huvides. Analüüsi tulemused esitatakse isikustamata ja üldistatud anonüümsel kujul, mis ei kujuta ohtu isiku õigustele ega vabadustele.

## **8. Kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani?**

Sealhulgas palume välja tuua milliseid töötlussüsteeme ja/või keskkondi (sh pilveteenus) isikuandmete (sh pseudonüümitud) töötlemiseks kasutatakse ning millises riigis<sup>6</sup> asuvad töötlussüsteemide/pilveteenuse pakkuja serverid.

Statistikaamet lisab andmestiku Statistikaameti kaugtöölaua teenuse (RDP) kaudu töötavasse teadlaste keskkonda, millel on juurdepääs nii SoMi kui MKMi töö- ja sotsiaalvaldkonna konkreetselt käesoleva analüüsiga tegelevatel analüütikutel. Ligipääs teadlaste keskkonda on isikupõhine ning konkreetsed andmestikele ligi pääsevad analüütikud lepitakse eraldiseisvalt Statistikaameti ja ministriumi vahel kokku. Teadlaste keskkonnas ei töödelda kogutud algandmeid, vaid lepingupartneri jaoks sinna tõstetud pseudonümiseeritud kujul andmestikke, mis tagab selle, et algandmeid ei saa muuta. Kõik tehtud tulemid läbivad Statistikaameti poolse kontrolli, mille käigus jälgitakse, et teadlaste keskkonnas SoMi ja MKMi analüütiku poolt ettevalmistatud agregeeritud andmed oleksid statistiliselt usaldusväärsed ning ei võimaldaks ühegi andmesubjekti tuvastamist. Statistikaamet rakendab andmete analüüsimisel statistilise aimatavuse kontrolli. Analüüsi lõppedes jääb üldistatud ja anonüümne tulemus MKM-le ja SoM-le.

**MKM-i analüüsi teostavad isikud saavad juurdepääsu pseudonümiseeritud andmestikule** teadlaste keskkonnas vastavalt konfidentsiaalsete andmete teaduslikul eesmärgil kasutamise korrale. Statistikaamet ei tee teadlaste keskkonnas kättesaadavaks inimese kohta ESU raames kogutavaid registritest pärinevaid algandmeid, vaid ainult iga pseudonümiseeritud isiku kohta need tunnused, mis on kirjas lisas 2. Osad nendest tunnustest on isiku enda poolt ankeedis antud vastused, osad on erinevate vastuste põhjal kokku kombineeritud (arvutatud) tunnused ning osad on ankeedis antud vastuste ning registritest saadud sissetulekute andmete põhjal kokku arvutatud tunnused.

## **9. Loetlege isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus.**

*Inimeste rühmad, keda uurida kavatakse ning kui palju neid on.*

ESU üldkogumisse kuuluvad kõik Eestis elavad tavaleibkonnad, kelle põhielukoht on Eestis, ja nende liikmed, kes ei viibi institutsioonis (laste- või hooldekodu, klooster, vangla jms). Seega jääb umbes 1% Eesti elanikkonnast uuringu üldkogumist välja. Uuringus osalejad valitakse rahvastikuregistrist juhuvalikuga vähemalt 14-aastaste isikute hulgast. Iga isik toob valimisse kaasa oma leibkonna. Valimi suurus on ligikaudu 8000 leibkonda. ESU küsitluses osalevad kõik selle leibkonna vähemalt 15-aastased liikmed. ESU käigus küsitletakse ligikaudu 1% rahvastikust (ca 13 000 inimest). Tulemused laiendatakse kogu elanikkonnale. See tähendab, et iga uuringusse sattunud inimene esindab umbes sadat Eesti elanikku. Küsitlusesse sattunud inimese nime ja aadressi teavad vaid küsitlaja ja küsitlusjuht. Kogutud andmeid kasutatakse üldistatult, kellegi andmeid eraldi ei vaadelda. Statistikaamet tagab kõigi vastajate andmete kaitse riikliku statistika seaduse ja isikuandmete kaitse seaduse alusel. ESU-s osalemine on vabatahtlik.

ESU valimisse kuuluvad leibkonnad, mitte üksikisikud. Valim tehakse lähtuvalt ESU metoodikast arvestades seda, et valim peab olema esinduslik riikliku statistika jaoks vajalikes lõigetes (piirkond, vanus, leibkonnatüübid jms) ehk eraldi valimit SoM/MKM küsimuste jaoks ei tehta. ESU uuring koosneb kahest erinevast ankeedist. Üks on leibkonna ankeet (leibkonna terviklikult puudutavad andmed sh ka leibkonna koosseisu teadasaamine), mida täidab leibkonna liige, kes on kõige paremini kursis eluaseme seisukorra ja kulutustega. Teine ankeet on aga mõeldud igale 15+ aastasele leibkonnaliikmele isiklikuks täitmiseks. Ankeedile vastab isik isiklikult ning MKM-i mooduli küsimused on lisatud just sellesse

<sup>6</sup> Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Kui kasutatava keskkonna server ei asu piisava andmekaitsetasemega riigis, saab isikuandmete edastamine toimuda isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>. Kui kasutatava keskkonna server asub riigis, mis ei ole piisava andmekaitse tasemega, tuleb täita ka taotluse punkt 12. Edastamine tähendab ka isikuandmete hoidmist serveris.

ankeeti ja seega iga isik annab ise nõusoleku vastata küsimustele ja siduda ESU uuringuga kogutud andmed tema vastustega. **MKM-i mooduli küsimusi küsitakse ainult 18+ aastastelt vastajatelt.**

### **9.1. Tooge välja periood, mille kohta isikuandmete päring tehakse.**

Eesti Sotsiaaluuringuga kogutud leibkonna sissetuleku näitajad kajastavad möödunud kalendriaasta andmeid (2024. a) ning kõik ülejäänud tunnused uuringu toimumise aasta (2025. a) andmeid.

### **9.2. Loetlege töödeldavate isikuandmete koosseis.**

*Tuua detailselt välja, milliseid isikuandmeid töödeldakse (nt ees- ja perenimi, isikukood, e-posti aadress jne) ning põhjendus, miks just neid andmeid on uuringu eesmärgi täitmiseks vaja. Vajadusel esitada taotluse lisana (nt tabelina).*

Käesoleva uuringuga töödeldakse isiku nõusolekul täiendava mooduliga järgmisi andmeid:

1. Sooline enesemääratlus
2. Seksuaalne sättumus
3. Trans- või intersoolisus
4. Religioosne kuuluvus
5. Diskrimineerimise kogemus töökohal või tööotsingutel
6. Diskrimineerimise alus töökohal või tööotsingutel

Lisaks ESU koosseisu kuuluvaid vastaja sotsiaalmajandusliku seisundi, ameti ja töötamise sektori, hariduse leibkonnatüübi, sissetulekute, toimetuleku ning vastaja enese hinnangulisi tervises seisundit ja toimetulekut iseloomustavad tunnuseid.

Täpsemalt on töödeldavate andmete koosseis välja toodud lisas 2.

### **9.3. Loetlege isikuandmete allikad.**

*Nimetage konkreetsed isikuandmete allikad (nt registrid, küsitluslehed jne), kust isikuandmeid saadakse.*

ESU-ga kogutavad isikuandmed pärinevad Rahvastikuregistrist, Töötukassa, Sotsiaalkindlustusameti ja Maksu- ja Tolliameti registritest ning vastaja enda poolt küsimustikus antud vastustest. Käesoleva uuringuga ehk täiendava mooduliga kogutavate andmete allikaks on inimese enda poolt antavad vastused. Töödeldavate andmete koosseis koos allikatega on välja toodud lisas 2.

### **9.4. Kas andmeandjatega (andmekogu vastutava töötlejaga) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed?**

Jah.

## **10. Kas kogutud andmed pseudonümiseeritakse või anonümiseeritakse? Mis etapis seda tehakse? Kes viib läbi pseudonümiseerimise või anonümiseerimise (vastutav töötleja, volitatud töötleja, andmeandja vms)?**

**Kui andmeid ei pseudonümiseerita, siis selgitada, miks seda ei tehta.**

Kogutud andmed pseudonümiseeritakse enne andmetike kättesaadavaks tegemist ja selle teostab volitatud töötleja (Statistikaamet). Pseudonümiseerimise võtit uuringu vastutavale töötlejale (MKM, SoM) kättesaadavaks ei tehta (vt ka andmete edastamise protsess, taotluse punkt 8).

### **10.1. Loetlege pseudonümiseeritud andmete koosseis.**

Pseudonümiseeritakse absoluutselt kogu andmete koosseis, seda seetõttu, et ESU uuringu valimit ja ESU uuringu andmestikku (ESU raames kogutavad registriandmeid ja küsitlusandmeid) algandmetena käesoleva uuringu vastutavate töötlejatega ei jagata (ESU läbiviimiseks on Statistikaametil eraldi õiguslik alus ning SoM ja MKM taaskasutavad neid andmeid mitteisikustatud kujul). Ühtegi pseudonümiseerimata andmestikku ei kasutata. Täpsemalt on töödeldavate ja pseudonümiseeritud andmete koosseis välja toodud lisas 2.

### **10.2. Kirjeldage pseudonümiseerimise protsessi ja vahendeid.**



**Kui kasutatakse koodivõtit, siis tuua välja, kes koodivõtit säilitab ja kui kaua säilitab.**

Pseudonüümid genereeritakse andmestikus isikukoodide põhjal. Pseudonüümimiseks kasutatakse koodivõtit, mis tugineb Statistikaameti meetodikal ja mida teistele osapooltele kättesaadavaks ei tehta. Tegemist on Statistikaameti kasutusel oleva pseudonüümimise meetodikaga.

**10.3. Tooge välja pseudonüümiseeritud andmete säilitamise aeg ja põhjendus.****Kui andmeid ei pseudonüümiseerita, siis tuua välja andmete kustutamise tähtaeg.**

*Vähemalt kvartali ja aasta täpsusega.*

ESU on 4-aastane paneeluuring, mistõttu on vajalik andmete pikaajalisem säilitamine. ESU toorandmeid (alvandmeid) säilitatakse vastavalt Statistikaameti dokumentide loetelule 10 aastat (<https://www.stat.ee/et/statistikaamet/andmekaitse>). Toorandmetele pääsevad ligi ainult Statistikaameti kindlaks määratud töötajad (SoM/MKM-i analüüsi teostavad inimesed neile ligi ei pääse).

2025. aasta Eesti Sotsiaaluuringu pseudonüümitud andmed jõuavad teadlaste keskkonda hiljemalt 2026. a II-kvartalis. Pseudonüümitud andmestikke säilitatakse vastutava töötleja jaoks Statistikaameti teadlaste keskkonnas 10 aastat, et tagada kogutud andmete võrdlemine ka järgmiste ESU vastustega (andmed kustutatakse hiljemalt 2036. a II-s kvartalis). Kuna SoM/MKM-i võrdsusandmete mooduli küsimusi küsitakse samaaegselt ESU läbiviimisega, siis on mõistlik rakendada ühetoalist säilitustähtaega. Teadlaste keskkonna kasutamiseks sõlmitakse asutustega 5-aastase kehtivusajaga leping, lepingut on võimalik uuendada (algset lepingut ei pikendata kehtivuse lõppemisel, vaid sõlmitakse uus leping) vastavalt eelnimetatud korrale. Lepingus sätestatakse isikud, kellel on õigus pääseda ligi teadlaste keskkonda, iga määratud isikuga sõlmitakse eraldi konfidentsiaalsuskokkulepe. Teadlaste keskkonnast väljavõetavaid agregeeritud tulemeid kontrollitakse enne väljastamist ning tulemeid säilitatakse 1 aasta peale lepingu kehtivuse lõppu. Kord on leitav: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/kusi-statistikat/konfidentsiaalsete-andmete-kasutamine-teaduslikul-eesmargil>.

<b>11. Kas andmesubjekti teavitatakse isikuandmete töötlemisest?</b> <i>Jah/ei</i>	Jah – esmaselt uuringukutse saatmisega, seejärel uuringus osalemiseks nõusoleku küsimisega ning lisaks eraldiseisvalt täiendava mooduli küsimustele vastamiseks nõusoleku küsimisega
<b>11.1. Kui vastasite ei, siis palun põhjendage<sup>7</sup></b>	
<b>11.2. Kui vastasite jah, siis kirjeldage, kuidas teavitatakse.</b>	Inimesele saadetakse uuringukutse (koos Eesti Sotsiaaluuringu kutsega), uuringus osalemine toimub isiku enda vabal valikul ning täiendava mooduli küsimustele vastamiseks küsitakse inimeselt eraldi nõusolek.
<b>11.3. Kust on leitavad andmekaitsetingimused<sup>8</sup>?</b>	Andmekaitsetingimused on viidatud MKM-i veebilehel uuringute info juures. Inimesele esitatakse viide veebilehele ja lühike selgitus analüüsi sisu kohta enne täiendavat moodulit.

<b>12. Kas isikuandmeid edastatakse kolmandatesse riikidesse<sup>9</sup></b> <i>Jah/ei. Kui vastate küsimusele jah, siis täita ka järgnevad lahtrid.</i>	Ei
<b>12.1. Loetlege riigid, kuhu isikuandmeid edastatakse.</b>	-

<sup>7</sup> Isikuandmete töötlemisest teavitamise kohustus tuleneb IKÜM-st, teavitamata jätmine on põhjendatud väga erandlikel juhtudel.

<sup>8</sup> IKÜM-i kohaselt tuleb andmesubjektile esitada isikuandmete töötlemise kohta teave ehk nn andmekaitsetingimused, mis peavad vastama IKÜM art 12 – 14 sätestatule.

<sup>9</sup> Isikuandmete edastamine on lubatud üksnes sellisesse riiki, millel on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks). Isikuandmete nn kolmandatesse riikidesse edastamine toimub IKÜM artiklite 44-50 alusel. Täiendav teave: <https://www.aki.ee/isikuandmed/andmetootlejale/isikuandmete-edastamine-valisriiki>.

<p><b>12.2. Milliseid lisakaitsemeetmeid kasutatakse?</b></p>	<p><b>Töövahendite ja infovara turve</b>  Analüüsi teostajale võimaldatakse ligipääs andmetele statistikaameti turvalise töökoha VPN-ühenduse kaudu. Teadlaste keskkond on eraldiseisev keskkond ehk see ei ole ühendatud teiste Statistikaameti infosüsteemidega, mis tagab selle, et isikud pääsevad ligi vaid sellele infole, milleks neil õigus on. Lepingupartneri poolt määratud isikud kasutavad süsteemi sisenemiseks tööandja arvuteid. Teadlaste keskkond vastab eITS nõuetele.</p> <p><b>Andmete, dokumentide ja andmekandjate turve</b>  Teadlaste keskkonna kasutamise eelduseks on Konfidentsiaalsete andmete kasutamise lepingu sõlmimine Statistikaameti ja süsteemi kasutavate asutuste vahel. Iga süsteemi pääseva isikuga sõlmitakse täiendav konfidentsiaalsuskohustus.</p> <p>Isik pääseb ligi vaid neile andmetele, milleks tal õigus on – see määratakse kindlaks asutustevahelises lepingus, mille baasilt tellitakse RMITilt vastavad juurdepääsuõigused. Juurdepääsuõigused suletakse üldjuhul lepingu lõppemisel (kui lepingus ei ole sätestatud varasemat tähtaega).</p> <p><b>Töötlussüsteemi turve</b>  Teadlaste keskkond vastab eITS nõuetele. Teadlaste keskkonda haldab RMIT vastavalt Statistikaameti ja RMITi vahel sõlmitud teenusleppele, milles mh on lepitud kokku ka süsteemi taasteaeg.</p> <p>Kasutajaõigused antakse vastavalt asutustevahelises lepingus sätestatud andmestikele. Süsteemi sisenemiseks tuleb end autentida. Täpsem protsessi kirjeldus asub siin: <a href="https://www.stat.ee/et/konfidentsiaalsete-andmete-kasutamise-juhend#Seanss-seansi-lopetamine-ja-uhenduse-katkestamine-macOS-Windows-8">https://www.stat.ee/et/konfidentsiaalsete-andmete-kasutamise-juhend#Seanss-seansi-lopetamine-ja-uhenduse-katkestamine-macOS-Windows-8</a></p> <p>Teadlaste keskkonnas tehtavatest toimingutest jäävad alles logid, mida säilitatakse vastavalt Statistikaameti dokumentide liigitusskeemis ettenähtud aja. Logisid kasutatakse intsidentide menetlemisel.</p> <p>Statistikaametis on kehtiv Infovarade kasutamise kord (märkega AK), mis sätestab infosüsteemide, andmebaaside, andmete, rakenduste, arvutitöökoha, sisevõrgu, andmekandjate ja tööalaselt kasutatavate nutiseadmete kasutamise reeglid, mille osasid sätteid rakendatakse teadlaste keskkonna kasutajatele konfidentsiaalsuskohustuse kaudu.</p>
---	---

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)  
Erkki Keldo  
majandus- ja tööstusminister

Taotluse lisad:

Lisa 1: *Küsimustik koos isiku nõusoleku võtmise vormiga*  
Lisa 2: *Töödeldavate andmete koosseis koos allikatega*  
Lisa 3: *Isikuandmete töötlemise tingimused*

Deisi Pohlak  
+372 5912 7349 Deisi.Pohlak@mkm.ee